

Interprofessioneel Samen Opleiden

De kracht van diversiteit

Ruim 180 deelnemers komen op dinsdag 28 november 2023 samen in de voormalige Prodentfabriek in Amersfoort. Dat industriële erfgoed is het bijzondere toneel van de Najaarsbijeenkomst van het Platform Samen Opleiden & Professionaliseren. Thema van de dag is 'Interprofessioneel Samen Opleiden: de kracht van diversiteit'.

Gastvrouw en dagvoorzitter van dienst is Platform-projectleider Gea Spaans. Zij heet iedereen van harte welkom en hoopt dat de stralende lach met de parelwitte tanden waar Prodent het patent op heeft na afloop van deze dag op ieders gezicht terug te vinden zal zijn. Het programma van vandaag zou daar wat haar betreft ruimschoots aanleiding voor moeten geven. Interprofessioneel Samen Opleiden is nog volop in ontwikkeling, maar wordt wel een steeds pregnanter thema: in het po, vo, mbo en al helemaal in het s(b)o zien we de laatste tien jaar een exponentiële toename van het aantal onderwijsondersteuners dat op scholen werkzaam is. Dat heeft dus ook consequenties voor het Samen Opleiden. Tijdens de opleidingsfase zou aandacht moeten zijn voor deze veranderende onderwijspraktijk.

Bruggen bouwen en grenzen verleggen

De eerste spreker van de dag heeft een duidelijk idee over hoe de interprofessionele praktijk eruit kan zien en wat dat vraagt van partnerschappen SO&P. Anton Boonen is lector Duurzame Gemeenschappen aan de Hogeschool Utrecht en zijn keynote speech heeft als titel: 'Bruggen bouwen en grenzen verleggen'. Wat we volgens hem moeten doen, is een hechte koppeling aanbrengen tussen het sociale domein en het onderwijs; een verbinding tussen thuis, school en de wijk. De pedagogische basis optimaal versterken. Naast zijn lectoraat werkt Boone voor 'Utrecht leert Vernieuwend opleiden'. Ook daar is interdisciplinair opleiden het devies: domeinoverstijgend elkaars expertises leren benutten. En dat is hard nodig. Hij illustreert dat in zijn speech aan de hand van een podcastfragment. Een basisschooldirecteur vertelt daarin over een brand in een huis dicht bij de school. Alom politie, brandweer, loeiende sirenes. Een van zijn leerlingen, Denzel, zoekt zijn toevlucht in de directiekamer. Het blijkt om Denzels huis te gaan en hij blijkt de brand zelf – onbedoeld – aangestoken te hebben. Een situatie die duidelijk vraagt om interprofessioneel samenwerken.

Community development

Vijf complexe vraagstukken hebben anno 2023 vérgaande consequenties voor het werken in het onderwijs, zo vervolgt Boonen zijn betoog: de veranderende samenstelling van de Nederlandse bevolking, door migratie en vergrijzing; de toenemende digitalisering in werk en sociaal leven; de ongelijkheid en polarisatie in de samenleving; transities in duurzaamheid, klimaat en energie;

en de toenemende prestatiedruk en psychosociale druk. Dat alles schreeuwt om het belang van een heel stevige pedagogische basis. En die kunnen we alleen maar leggen als we leren denken in gemeenschappen, aldus Boonen. Gebruik leren maken van de kracht en de expertise van de mensen die van die gemeenschap deel uitmaken. In het onderwijs is dat nog geen gemeengoed: daar werken we eigenlijk pas samen als we er zelf niet meer uitkomen. Waar Boonen dan ook voor pleit is – in vaktermen – *community development, bonding & bridging* van sociaal kapitaal, en inter- en transdisciplinair samenwerken. En wel tussen vier vensters: de burger, de professional, de organisatie en het bestuur/beleid. *Boundary crossing* in vier stappen: identificatie – reflectie – coördinatie – transformatie. Voor de opleiding betekent dit onder meer dat we toe moeten naar de ‘T-shaped professional’: iemand die in de breedte *cross-domain* en ‘interpersoonlijk’ kan denken en handelen en daarnaast in de diepte specialistische kennis en vaardigheden rond zijn onderwijs heeft. Geef interprofessioneel Samen Opleiden dus een plek in de partnerschappen SO&P, wissel best practices uit – en toon durf!

Aan tafel!

Na een korte pauze verspreiden de deelnemers zich over vier zalen. Aan gesprekstafels onder leiding van ter zake deskundige gespreksleiders worden in twee rondes van 40 minuten gedachten, ideeën, wensen en ervaringen uitgewisseld over vier hoofdthema’s rond interprofessioneel opleiden. Op posters kunnen de deelnemers hun suggesties kwijt. Een kleine greep: ‘combifuncties voor grensgangers’, ‘meer externen in de school en op de opleiding’, ‘CAO facilitering’, ‘aandacht voor schoolleiders’, ‘maatwerk in de inductie’, ‘laat dio’s een portfolio aanleggen t.a.v. rollen’, ‘stevig hr-beleid’, ‘imago beroep onderwijsassistent en pedagogisch medewerker’, ‘ontwikkelmiddagen voor collega’s – ook het bestuur!’, ‘OCW moet anders kijken naar kwalificatie’, ‘formele en informele ontmoetingen organiseren – op alle lagen’, ‘hoe een lappendeken van samenwerkingsverbanden passend onderwijs, onderwijsregio’s en partnerschappen te voorkomen?’, ‘Universal Design- for Learning!’, ‘uitwisseling tussen opleidingsinstituten’, ‘proeftuinen op regionaal niveau’, ‘kijk goed naar het Gespecialiseerd Onderwijs’, ‘good practices uit het buitenland’ en *last but not least* ‘betrek het Platform Samen Opleiden & Professionaliseren!’

Plan C: een praktijkillustratie

Het laatste onderdeel van de ochtend is een case uit de praktijk: Plan C. Vier schoolbesturen in de Haarlemmermeer hebben de handen ineengeslagen om het lerarentekort – met name in het basisonderwijs – te lijf te gaan. Mieke Alkemade (programmamaleider Opleidingsschool IJmond) en Irene Koning (zelfstandig adviseur Onderwijs, Organisatie en Arbeidsrecht) leggen eerst uit waarom het vertrouwde Plan A (onbevoegden voor de klas) en het al even vaak beproefde Plan B (onderwijsassistenten voor de klas) niet werken. Plan C moet wel soelaas bieden. Niet dat dat plan panklaar is en verschilt per school afhankelijk van de context. Men is volop bezig ‘een eigen weg te vinden om een schoolteam samen te stellen die doordat het lerarentekort aanblijft, gezocht moet worden hoe je onderwijs kunt vormgeven van kwaliteit met een diverse groep professionals.

Dat plan wordt uitgerold van binnenuit, met een projectteam (directeuren van de deelnemende scholen), een ontwikkelteam (groep teamleden) en een reflectieteam (dat als luis in de pels fungeert). De ontwikkelteams zijn inmiddels gestart op de scholen en ‘werken naar iets toe wat nog onbekend is’. Doel is om adaptieve professionals op te leiden die collectief leren en samen vorm geven aan onderwijs. Vanaf de start is de student nauw betrokken.

Smile

Als het applaus is uitgestorven bedankt de dagvoorzitter sprekers en aanwezigen in de zaal voor de inspirerende speeches en tafelgesprekken: ‘Mijn tandpastasmile is gebleven!’. De input van deze bijeenkomst neemt het Platform Samen Opleiden & Professionaliseren mee bij de uitwerking van de activiteiten rond interprofessioneel opleiden in 2024.